List 4. **NOVICE** Tečaj XXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 22. januarja 1868.

Gospodarske stvari.

Koliko stane izreja žrebét do končanega 3. leta?

„Novice“ pogostoma in to prav po pravici priporočajo gospodarjem, naj zmiraj računijo (rajtajo) in računijo, da povsod vejo, pri čem da so. Ta svèt me je napotil, našim gospodarjem podati tudi tak izgled, po kterem naj prevdarijo izrejevanje kónj.

Žrebè dobiva skozi 12 do 18 tednov samo mleko od matere svoje (kobile). Od 2. meseca naprej se mu nekoliko sená, od 3. naprej pa tudi ovsa in rezanice daje. Da se dobro izredí, potrebuje krme navprek:

V 1. letu (280 dni)	*vsaki dan*		*celo leto*	
Ovsa	2½	funt.	7 centov	
Sená	4	„	11 „	in 20 funtov
Slame za klajo	2	„	5 „	60 „
Slame za steljo	2	„	5 „	60 „
Solí	—	„	— „	3 funte.
V 2. letu (365 dni):				
Ovsa	3½	funt.	12 centov	in 77 funtov
Sená	7	„	25 „	55 „
Slame za klajo	3	„	10 „	95 „
Slame za steljo	3	„	10 „	95 „
Solí	—	„	— „	4½ „
V 3. letu (365 dni):				
Ovsa	4	funt.	14 centov	in 60 funtov
Sená	7	„	25 „	55 „
Slame za klajo	3	„	10 „	95 „
Slame za steljo	3	„	10 „	95 „
Solí	—	„	— „	4½ funte.
Celi čas izreje tedaj:				
Ovsa	—		34 centov	in 37 funtov
Sená	—		62 „	30 „
Slame za klajo	—		27 „	50 „
Slame za steljo	—		27 „	50 „
Solí	—		— „	12 „

Iz te klaje se naredí gnoja 264 centov.

Iz tega računa, ki se je iz hvaljenega letnika „Jahrbuch für österr. Landwirthe von A. E. Komers“ vzel, vsak gospodar lahko prevdari po srednji ceni ovsa, sená, slame in solí, koliko ga domá izrejen konj stane. Iz tega pa tudi lahko previdi, ali se po ceni živinske klaje, ki je potrebuje za izrejo, in pa po vrednosti gnojá, ki ga mu žrebè v tem času naredí, izplača za svojo rabo ali za prodaj izrejati žrebeta, ali pa potrebne konje si raje kupovati. Jan. Saje.

Národno-gospodarske stvari.

Kako je s soljó v našem cesarstvu, in kaj naj vlada storí, da sol po cenejši ceni vsak lahko dobiva?

Odbor za narodno gospodarstvo je v dunajskem drž. zboru izdelal sporočilo, ki tako temeljito in jasno dokazuje grozne napake dunajske vlade, da se mora upati, da bode enkrat konec teh napak in da dobimo sol po pošteni ceni. Sporočilo odborovo je že v rokah državnega zbora, in nadjamo se, da pride ta stvar, kakor odbor želí, kmalu v pretres državnemu zboru.

Naj posnamemo z natisnjenega tega sporočila važnejše točke.

Odbor pravi, da sol je ena največih potreb za življenje človeku in živini, — da naše cesarstvo ima veliko več solí memo druzih držav, pa vendar svojim z davkom obloženim ljudém najdraže prodaja sol.

Dalje pravi odbor, da bi rad nasvetoval, naj pustí vlada to iz rok, da ona sama sol dela in sol prodaja, to je, da se odstrani samoprodajstvo (monopol) solí; vendar ker vidi, da je državna kasa revna in bi po tem zgubila mnozih dohodkov, tedaj naj ostane monopol solni za zdaj še v rokah vladinih, al živa potreba je, da se cena solí saj tako zniža, kakor jej je cena v druzih državah.

Po tem dokazuje odbor, kako drago izdeluje naša vlada sol memo druzih držav; čez 88 od 100 znašajo sami stroški za izdelovanje solí pri nas; ni čuda, da na priliko, na Nemškem se ne prodaja cent solí nikjer draže kakor po 4 gold., pri nas že v solnicah kupljena veljá blizo 7 gold. Ni čuda po takem, da na priliko, angležka država prodá leto in dan 12 do 14 milijonov centov solí v tuje dežele, Avstrija pa le nekoliko čez 1 milijon centov!

Prodaja in kupčija solí naj bodete prosti povsod — pravi odbor — kdor jo plača, naj jo dobí vsaki čas veliko ali malo, kolikor je potrebuje, ali je blizo solnic ali daleč od njih po enaki ceni.

Poglejmo najpred na

kuhinjsko sol.

Gotova resnica je, da v vsaki deželi raste uboštvo tem bolj, čem manj se solí, mjile (žajfe) in sladkora (cukra) porabi.

V našem cesarstvu porabi počez en človek na leto in dan 14 funtov solí, na Parskem 21, v Badenu 25 itd. Kolikošen razloček!

Živinske solí

se v našem cesarstvu šteje leto in dan na enega konja 6 funtov, govedo 15 funtov, kozo, ovco ali svinjo

2 do 3 funte, — v Belgii nasproti na konja 23 funtov, govedo 46, ovco, kozo 11 funtov.

Ali je po takem čuda, da živinoreja pri nas ne napreduje? da imamo veliko bolezen? da je živina slabeja?

Gnojne solí

je bavarska dežela, ki meri le 1380 štirjaških milj, za leto in dan potrebovala 20.729 centov, — Avstrija na 11.000 štirj. miljah le 9788 centov.

Spet to kaže, kako s kmetijstvom stojí v Avstrii!

Zarad morske solí, o kteri so došle prošnje iz Kopra in Pirana, priporoča odbor: naj se 1) cena morske solí brž brž zniža, 2) dozdaj navadna siva sol naj se prodaja čista brez vse mešarije, 3) kupčija sè soljo po cesarstvu naj je prosta, 4) če se je več pridela, naj se prosto prodaja v tuje dežele.

Odbor pravi: ali ni to norčava (abderitiška) postava, da se smé morske solí le odločena mera narediti, kar se je več naredí, pa se mora v morje nazaj vreči! Še le lani se je tako pokončalo 15.000 centov morske solí in pred več leti so v reko Dragorijo toliko narejene solí vsuli, da ladije niso môgle naprej! Tako je gospodarstvo pri nas!

Po vsem tem pride odbor do tega, da državnemu zboru priporoča to-le:

Vladi naj se priporoča, da odpravi samoprodajo solí; dokler se pa to ne zgodí, naj se

1) cena vsakoršne solí zniža tako ali saj blizo tako, kakor v sosednih državah, in kupčijstvo s soljó naj je prosto povsod;

2) vse predpravice, po kterih posamezne osebe ali društva sol cenejše dobivajo, naj se prekličejo;

3) vse državne pogodbe, po kterih se sol v tuje države cenejše ali celó po tej ceni prodaja, ktero napravljanje solí stane, naj se temeljito pretresejo in prenaredijo;

4) sol naj se nareja, kolikor mogoče, dober kup in po najumnišíh vodilih, in vse naj se odstrani, kar ovira cenejšo naredbo solí;

5) naj se skrbí za to, da se vožnina solí po železnicah in ladijah zniža kolikor mogoče.

Royal Insurance Company v Liverpoolu.

Zavarovalno društvo za ogenj in življenje.

To društvo se je v Liverpoolu osnovalo 1845. leta na délnice (akcije). Glavnica ima dva milijona fd. sterlingov, in založnih novcev ima uže nad 1 milijon fd. sterlingov, da je toraj tega društva vse imenje veče nego 30 milijonov gold. a. vr. Poleg te velike imovíne je tudi opomniti, da deležniki niso samo s podpisanimi délnicami, ampak z vsem svojim imetkom porok za društvena izplačila. „Royal Insurance Company“ v Liverpoolu je gosp. Girolama Basevi-ja v Trstu narekla za glavnega pooblaščenca v Avstrii ter na Laškem. Za tega del je gosp. Basevi po nekterih avstrijskih deželah v novič postavil inšpektorje, — med njimi gospoda Avgusta Vrtnika iz Ljubljane za Kranjsko, Koroško, spodnje Štajarsko, Goriško, Gradiško, Istro in Hrvaško. Ti inšpektorji nimajo v rokah samo nasprotnega zavarovanja, nego če kdo želí, zavarovalne nasvete s predlogami pošiljajo naravnost gosp. Basevi-ju ter po njem voditeljstvu v Liverpool. Družba hitro in tančno izplačuje. Posebno se lahko opomni, da je bilo to društvo tudi udeleženo velike škode, ktero je ogenj naredil gospodom Neuman-om v Aradu, ter da je 54.000 gld. naglo in brez okoliša poslalo peštanskej zavarovalnici. Gotovo bode na korist tistim, kteri se zavarujejo, da je to društvo tudi čez Avstrijo razprostrlo svojo delavnost.

Apis.

* Asekuracija dunajska pod imenom „Apis“, ki živino zavaruje, se je lansko leto dobro razširila, zlasti po Marskem, Českem in Šlezkem. 1866. leta je imela živine zavarovane le za 2 milijona gold., lani pa že do blizo 5 milijonov. Za škodo, ki so jo gospodarji lani trpeli, jim je plačala čez 400.000 gold.

Starozgodovinske stvarí.

Kakošnega rodú so bili starodavni Karpiani?

Spisal Dav. Trstenjak.

Že učeni Murray je rekel: „Karpati so materna dežela Slovanov.“ Pod Karpate stavlja Ptolomaj rod Karpianov (*Καρπιανοι*). Ephoros je prvi, ki Karpianov omenja; on jih imenuje: Karpide, to je: Karpovce, Karpolane. Ptolomaj njihova stanovališča natančneje naznamlja ter pravi, da so stanovali med Bastarni in Peucini (*Πευκῖνοι*). [1])

Ni še dognano, ali so Bastarni in Peucini bili keltsko ali nemško pleme. Nahajamo jih že okoli 170. leta pred Kristusom v imenovanem okrožji Dnjestra in po planinah sedmograških, ktere so se zarad tega velele „alpes bastarnicae.“ Grški pisatelji, kakor: Diodor in Polibij jih imenujejo Galate, [2]) tako tudi Plutarh; med rimskimi jih Keltom prištevajo Livij in Justin; Dion Kassi Trakom, Appianos Getom, toda gotovo po zmoti, in le geografično. *)

Proti koncu 3. stoletja pred Kristusom so ta keltska plemena prilazila od kerkynskih (Schwarzwald) logov na severni strani Karpatov, in se v razne betve razdelila, na priliko: v Anarte od Lunine hoste (Manhart) do reke Vahe (Waag), Sindone, Atmone, Anarthophrakle itd., vsi ti so svoje sedeže imeli med Dnjestrom in Karpati.

V 2. stoletji po Kristusu zginili so do čistega iz zgodovine; zdržali so se še le kot pastirje v planinah, zato nekteri mislijo, da je staroslovenska beseda Vlah, ktera pomenja Kelta in pastirja, nastala po načinu življenja in opravilih teh keltiških ostankov.

Po popisu stanovališč (pri grških in latinskih pisateljih), v kterih so sedela gori imenovana keltska plemena, za Karpiane ni bilo druzega prostora, nego pokrajina od virov Tise do reke Vahe, toraj krajina od južne strani Karpatov do Dunaja in meje sarmatskih Jazygov, kteri so 52. leta po Kristusu se med Tiso in Dunajem naselili bili, in zemljišče od virov rečic današnjih: Šajava, Tarna, Jagera (Erlau) do bačkega kanala posedli.

Vse današnje zgornje Ogersko — domovina Slovakov in Rusinov — bilo je tedaj okrožje, v kterem so Karpiani v stari dôbi stanovali. Gotovo pred prihodom keltskih plemen h koncu 3. stoletja pred Kristusom so njihovi sedeži tudi segali čez Karpate do virov Visle, in čez Vaho do Lunine hoste, zakaj tam še nahajamo za Tacita rod Osov in Araviskov, [3]) kteri so bili nemškim Marsingom in Gotinom podvrženi

---

[1]) Ptolom. 3, 5.

[2]) Diodor „Exc.“ ed. Wessel str. 313. Polyb. „Ex. leg.“ LXIII. str. 883.

*) To se lahko spoznava iz Livija (Epit. LXIII.), kteri njihovo okrožje imenuje „in Thracia.“ Pis.

[3]) Tacit. Germ. cap. 43.

in so po istem Tacitu panonski jezik govorili, kteri se je razločeval od germanskega, keltskega in sarmatskega.

Lunina hosta (Lunae sylva, pri Ptolomaji *Λοῦνα ὕλη*) je današnji Manhart. To so dokazali najučenejši komentatori Ptolomajevi, kakor Barth, Buchner [1]) in drugi.

Manhart pa ni druga kot nemška prestava slovanskega imena: lunina hosta, od man, to je, mesec, luna, hart, gozd, log, hosta. Razun latinščine in slovanščine (in sicer vseh slovanskih narečij) ne pozná noben jezik besede luna v pomenu: mesec, svit, Wiederschein, poznamenovanje to je toraj izvirno slovansko, in ker so ondi stanovali Osi, kteri so panonski jezik govorili, tedaj so Panoni bili Slovani.*)

Karpiane imajo nemški zgodovinarji, kakor Zeus in Wietersheim, za trško pleme (Diefenbach za nekakošno zmes vendar niti iz Keltov niti iz Germanov obstoječo!!); al temu trdenji se zoperstavljajo vsa sporočila starih pisateljev o sedežih Trakov. Glavni sedež Trakov bili so iztočni kraji od Haema. Tukaj jih imenuje Homer za trojanskih časov. [2]) Nobena betva Trakov nikdar ni stanovala na južni strani Karpatov med viri Tise in Vahe.

Gete, betvo Trakov, nahajamo sicer v makedonski dôbi bliže proti severu zraven Skytov po današnji Valahii, Moldavi in Erdeljskem, al sopet ne pod južnimi, ampak pod iztočnimi panogami Karpatov.

Ravno tako tudi sedeži druge glavne betve Thrakov — Dakov — niso dalje segali nego do Tise.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Nove državne razmere.

V zagovor slovenskih národnih zastopnikov.

Spisal L. Svetec.

V zadnjih „Novicah“ sem obljubil, da hočem o priliki naše politiško stališče, na ktero so nas postavile naše razmere in dogodbe lanskega leta, obširneje razložiti in sprožiti očiten pogovor o tem, kako smo se vladali slovenskega naroda zastopniki, posebno državni poslanci; ali je res, kar so nam mnogi očitali, da smo zgrešili pravo pot; da smo ravnali proti koristi, proti pravim željam in potrebam svojega naroda; in ali ni morebiti nasprotno res, da smo svojo nalogo prav razumeli in okoliščinam primerno ravnali.

Vsak dobro vé, da mnoge ostre sodbe, mnogi napadi na nas zastopnike niso brez nasledkov ostali. Mnogi so jeli dvomiti, in v zaupanju do nas omahovati. Razprtija se vriva med narodne delavce, ki so pred vedno le ene misli, enega namena bili. To nobenemu pravemu rodoljubu ne more vse eno biti.

Da še nimamo odveč močí, in da se nam sovražnikov ne manjka, ki od vseh straní prežé, kako bi nam škodovali, to vsak nas dobro vé, in prepričani smo, da samo po složnosti, enodušnosti, neomajljivo-trdni disciplini bode mogoče vse napade srečno odbiti in pa napredovati; a nesloga, da bi nas pripravila še ob to, kar smo po mnogoletnem boji s tolikim trudom in tolikimi žrtvami naših najboljih rodoljubov privojskovali.

Moj namen je, pravo, stvarno kritiko sklicati na delo. Naj se naša politika sodi tako, kakor se vsaka soditi mora; saj ne dela vselej človek sam politike, ampak okoliščine in dogodbe; blagor si vsakemu politikarju, kteri se zná z ozirom na svoj končni namen teh tako poslužiti, da mu koristijo ali vsaj ne škodijo!

Najbolj se nam je očitalo to, da smo se dvalizmu udali; da smo federalistični program zapustili; da smo slovansko solidarnost razdrli.

Jaz bom po vrsti o vsakem teh očitkov govoril, in nazadnje dodam še svojo misel, kako nam kaže odslej ravnati.

Dvalizem v Avstrii ni nova prikazen. Imeli smo ga že pred 1848. letom mnoga in mnoga leta. Tudi takrat so bile dežele takraj Litave, to je češke, nemške, slovenske, laške in poljske ena polovica, pod združeno dvorno kancelarijo na Dunaji stoječa in absolutno vladana; a dežele unkraj Litave, to je, Ogersko, Hrvaško in Slavonsko, potem Erdeljsko druga polovica, ki je imela svojo ustavo in stala pod ogersko in erdeljsko dvorno kancelarijo.

Avstrijski državniki so sicer že tudi v tistem času večkrat poskušali, da bi centralizem namesti dvalizma vpeljali, ali vselej brez vspeha. Od federalizma takrat, ko so narodnosti še po večem trdo spale, še ni bilo spomena.

Leta 1848. so si Ogri izdelali in od cesarja Ferdinanda potrjeno dobili novo ustavo, po kteri se je med druzim tudi to premenilo, da je zvršilna oblast od ogerske in erdeljske dvorne kancelarije prešla na odgovorno ministerstvo vsem ogerskim deželam skupno. Na tej strani Litave nam je bila obljubljena posebna ustava. Dvalistični organizem je imel tedaj še naprej ostati, in tudi takrat so ljudje bili te misli, da ne more drugače biti; zakaj naš tadanji državni zbor je sprejel to načelo brez obotave, in po njem postavljeni odbor, ki je imel novo ustavo izdelati, in v kterem so tudi Čehi, Poljaki in Slovenci sedeli, izdelal je kromerižko ustavo popolnoma na dvalistični podlogi. Bilo jih je sicer tudi že takrat nekoliko v zboru, ki so zahtevali, naj se Avstrija, pa le, kar je je takraj Litave, po federalistično uravná, in to — kar je imenitno — ne po historiških, ampak po narodnih grupah; toda ostali so v manjšini.

Še le novo ministerstvo Švarcenberg-Stadionovo je centralistično idejo spet poprijelo; odpravilo je ogersko ustavo in kromerižki načrt in dalo oktroirano ustavo od 4. marca 1849. leta za vse cesarstvo veljavno. Baron Bach je nadaljeval v istem smislu, samo da po absolutnem potu.

Oktoberska diploma, ki je za tem, po nesrečni laški vojski, prišla, je historiške pravice kraljestev in dežel spet pripoznala; ali ustanovila je mnogotere rečí za skupne, ki po ogerski ustavi niso bile skupne; in zahtevala je, da naj se té vprihodnje skupno obravnujejo. Te rečí so bile, kakor je znano: zunanje, vojne, denarske in narodno-gospodarstvene.

V načelu je bil po tej diplomi dvalizem spet oživljen, samo da so skupne zadeve imele centralizirane ostati, in posameznim deželam se je obetalo precej veliko avtonomije.

Februarski patent, ki je imel oktobersko diplomo vpeljati v življenje, drží se proti Ogrom istih načel, kot diploma.

Ogri so se tej novi državni uredbi precej odločno uprli, zahtevajoč svojo ustavo od 1848. leta in trdeč, da svojih starih pravic, namreč davke in vojake na svojem deželnem zboru privoljevati, nikakor ne morejo popustiti. Istih misli so bili tudi Hrvatje. Neogerskih dežel zastopniki so sprejeli oktroirano ustavo in prišli

*

---

[1]) Barth. „Deutsch. Urg.“ II, 22. Buchner „die Einwohner Deutschl.“ nach Ptolom.“ XI. 4.

[2]) Skylax Peripl. 67. s. Plin. IV. 18. Mela II, 2.

*) Ne dá se misliti, da ne bi bil Ptolomaj, kteri je svojo geografijo grški pisal, imen tako sporočil, kakor so se glasila v ustih prebivalcev okolice. Kdor tedaj trdi, da je *Λοῦνα* latinska prestava nemškega Man, nikakoršnih nima veljavnih dokazov. Pis.

na Dunaj, med njimi tudi Čehi, ker so mislili, da utegne biti podloga, na kteri bi se mogla pri vsestranski dobri volji deželam in državi primerna ustava izdelati. Ali ko Schmerling od poprave svojega februarskega patenta nič ni hotel vedeti; odpadli so mu Čehi in mnogi drugi, prestopili na ogersko plat, in zavrgli njegovo teorijo, da so Ogri s puntom svojo ustavo zapadli.

Kakor je ta teorija padla, ni bilo več pravnega razloga, Ogrom siliti oktobersko diplomo in februarski patent, in zadrževati jim njih lastno ustavo. Schmerling ni mogel več naprej.

Belkredijevo ministerstvo, ki je za njim nastopilo, odjenjalo je od sile, in po septemberskem patentu vzelo si dobrovoljno pogajanje za svoje geslo. Po tem načelu se ogerska ustava ni mogla več prenarediti, razen kolikor bi Ogri sami privolili.

V tem nas je zadela vojna nesreča predlanskega leta; državne vezí so jele popuščati in po vladnih krogih je zavladala misel, da edina rešitev je le še v pogodbi z Ogri, — da se mora ž njimi mir narediti po vsaki ceni. Nasledek teh misli je bil dogovor z ogerskimi veljaki in vspeh njegov elaborat komisije 67tih. Po tem izdelku se je imela Ogrom proti temu, da spoznajo zunanje zadeve in vojsko za skupne rečí, njihova ustava od 1848. leta povrniti in samostojno ministerstvo postaviti. Med tem je Belkredi odstopil, pod njegovim nastopnikom baronom Beustom je bilo 17. februarja l. l. samostojno ogersko ministerstvo po Njih Veličanstvu cesarju privoljeno, in s tem ogerska ustava djansko nazaj dana. S tem je pa tudi državni dvalizem spet oživel, in tako smo bili spet na tistem mestu, kjer smo 1848. leta stali, in naš državni zbor, ki se je 20. maja l. l. sèšel, našel je pred seboj enak položaj, enake okoliščine, kakor državni zbor 1848. leta.

Tako je splavalo upanje centralistom menda za vselej, pa za zdaj tudi federalistom po vodi, čeravno se je bil nazadnje s svojo adreso od 19. dec. 1866. leta tudi hrvaški zbor za federacijo na podlogi oktoberske diplome izrekel. Bilo je prepozno!

Ako sem tukaj z malo črtami narisal dvalizmovo zgodovino, nikakor ni bil moj namen zagovarjati ga ali opravičevati; hotel sem le pokazati: od kod in kako se je začel; kaj ga je podpiralo; kako je vsaka državna nesreča zadnjih let in tudi naša opozicija proti Schmerlingu le njemu hodila na korist, in kako je bil dodelan in gotov (fait accompli), predno smo sedanji deželni in državni poslanci zastran njega le kaj ziniti mogli.

Tako mislim je dokazano, da slovenski poslanci nikakor nismo krivi, da je dvalizem nastal; in ako se nam je iz tega obzira kaj očitalo, je to krivica bila. Praša se le še: ali smo ga mogli potem, ko je narejen bil, podreti? Ni težko dokazati, da to ni bilo mogoče. Takemu početju bilo je na potu: prvo cesarska beseda, ktero bi bilo treba prelomiti, da se Ogrom nazaj vzame, kar se je bilo dovolilo; drugo pripoznanje, da Ogri s puntom ustave niso zapadli, ktero bi bilo treba spet preklicati; in tretje nevarnost, da Ogri postanejo nespravljivi sovražniki, ktere bi bilo spet le z orožjem in silo ukrotiti mogoče.

Tako smo sodili rečí, prišedši v državni zbor dunajski in enih misli z nami so bili tako nemški centralisti kakor tirolski in poljski federalisti.

Pa mislim, da bi tudi Čehi in Hrvatje ne bili mogli drugače. Dokaz tega mi je, da je dr. Rieger v zadnjem českem deželnem zboru v svojem in svojih tovaršev imenu za trdno izrekel, da jih ni volja Ogrom to jemati, kar jim je cesar izvolil podeliti; nego da bodo samo gledali, da zadobé za-se iste pravice, kakor so dane Ogrom. Dokaz mi je tudi sedanji, pred volitvami razglašeni program národne stranke hrvaške, ki je tudi na dvalistični podlogi osnovan.

Tako smo morali vsi hoté ali nehoté dvalizem pripoznati, ko neizprosljivo logiko djansko; mi smo obžalovali, da se je naredil brez nas, ali podirati ga nismo več mogli, ker je bilo nemogoče.

In ako so nas spet zavolj tega mnogi krivili in obsojevali, mi tudi tega nismo zaslužili.

Da v tacih okoliščinah nismo mogli misliti na federalizem za celo cesarstvo, to je očividno; kaj in koliko pa smo mogli na-nj misliti gledé na neogerske dežele, to povem prihodnjič.

(Dalje prihodnjič.)

Slovansko slovstvo.

* *Západní Slované v pravěku* čili razbor kriticky, že Slované v Germanii a Illyrii bydlejí od doby předhistorické. Sepsal Alois V. Šembera, profesor řeči a literatury česke na c. k. vyskych školach Videnskych. S mapo Germanie a Illyrie v 2. stoleti po Kr. Cena 3 gld. 50 kr. — Te velevažne knjige učenega gosp. profesorja, kteri kritično dokazuje, da Slovani že v predhistorični dobi bivajo v Germanii in Illirii, zvezek 1. prišel je že na svetlo, zvezek 2. pride to zimo, in zvezek 3., s kterim se delo končá, izide do meseca julija letošnjega leta. Kdor franko pošlje naročnino, prejme knjigo po pošti tudi franko. Pisatelj stanuje na Dunaji, Alsergrund, Berggasse Nr. 20.

Prošnja zastran „Glasnika.“

Lepo prosimo vse čest. gospode, ki smo jim 1. list „Slov. Glasnika“ na ogled poslali, da ga nam v gosp. Blaznikovo tiskarnico ali naravnost v Celovec nazaj poslati blagovolijo, ako jih ni volja, da mu kot naročniki na pomoč pritekó. Ta prošnja veljá tudi gospodom, kterim smo preveč iztisov poslali.

Vredništvo „Sl. Glasnika“ v Celovcu.

Zabavno berílo.

Juri Štrkelj najde zaklad.

Spisal Ivan Zarnik.

Miha Štrkelj je bil polovičar (polgruntar) v Visokem polji. Srečno je živel s svojo ženico v zakonskem stanu. Dal mu je Bog petero otročičev: tri fante in dve dekleti. Juri bil je prvorojenček, pa tudi prvoscrklanček. Njihova roditelja sta svojemu ljubljencu vse dovolila, česar si je le želel. Zato pa je Jurček čem stareji, tem bolj bil tudi nečimern in poreden. Po stari navadi, da vsak prvorojenec podedva po očetu njegovo zemljišče in pohištvo, je tudi našemu Jurju po očetovi smrti prišlo Brenčkovo zemljišče v last.

Juri je bil 17. leto dopolnil, ko so mu oče umrli. Ker je bil še premlad za gospodarja, so oče na smrtni postelji njegovemu stricu Jožetu, po domače Burkležu, izročili zemljišče s to željo, naj bode Jože do 24. leta fantu varh in pomočnik pri njegovem gospodarstvu. Al slabejšega varha oče niso môgli fantu dati, kakor je bil Jože Burklež. Bil je burklež, prav v pomenu te besede, zanikrnež, lenúh, zapravljivec, igralec, pijanec itd. Svoje premoženje je že vse zapravil, potem se je pa še fantovèga lotil, in pognal je po grlu, kar je le mogel. Moramo pa tukaj omeniti, da je bil rajnki Brenček jako izvrsten gospodar. Ko je on pričel gospodariti, bila je Brenčkova hiša borna, lesena kajžica; on je sezidal čedno kmečko hišo. V hlevu ni dobil več ko eno borno sèstradano repče; svojemu sinu pa je zapustil par dobro

rejenih voličev, dve kravi in enega junca. Njive, ki so bile poprej vse zanemarjene, je prav vrlo obdelaval. Posebno pa je imel stari Brenček veselje do sadjereje; ni čuda, da je zapustil svojemu sinu jako lep saden vrt.

A njegov sin Juri je bil ves drugačen. Njega ni veliko veselilo kmetijstvo. Raji je imel bokal v roki nego motiko, in raji je v krčmi sedel in igral s svojimi pajdaši, kakor pa oskrboval domače reči. Zato pa tudi ni čuda, da je šlo Jurjevo gospodarstvo vedno bolj rakovo pot. Zdaj je prodal to, zdaj uno potrebno hišno orodje, da si je mogel suhi goltanec malo razmočiti. Nazadnje ko že druzega ni bilo pri hiši, jel je tudi sadno drevje iz lepega vrta prodajati.

Tako se je naš Jurče čedalje bolj bližal beraški palici. Zdaj ko že ni imel nič več prodati, zdaj je jel Juri Štrkelj misliti, kako bi zlahkoma do denarja prišel. Pride mu v tej zadregi eden njegovih pajdašev z imenom Marko Muheč na pomoč ter mu nekaj svetuje, kar je bilo Jurju zeló zeló povšeči, in kar ga je tudi naposled pametnega in dobrega gospodarja naredilo. Marko Muheč pripoveduje namreč Jurju, da vé za zaklad (šac), kteri je v neki dolini zakopan. Izkopati in vzdigniti ga more, ako je srečen in dovelj pogumen. Omenimo naj pa tukaj našim bralcem, da je bil Juri Štrkelj jako babjeveren in vražjev. Nihče ni trdnejše veroval, da copernice točo delajo, ko naš Jurče; nihče ni bolj trdil, da se lahko pri zadnji hiši ogenj pana, ko naš Jurče; nihče ni vedel toliko od strahov pripovedovati, ko naš Jurče. Da je tedaj naš Jurče tudi trdno veroval, da škratelj na denarjih sedí in jih varuje, to mi boš rad pritrdil, dragi bralec.

Čuj tedaj, kaj je Muheč našemu Jurju svetoval, kako bi lahko obogatel, in potem brez skrbí sladko vince srkal.

Sedela sta nekega večera Juri in Marko v krčmi „pri mokri cunji“ pri praznem poliči, pa sta tako-le kramljala:

Juri. Frdamano sem žejen, Marko! pa nimam ga okroglega v žepu; daj ti, Marko, za en polič, da si malo suhi goltanec splaknem!

Marko. Pasja noga! meni se ravno taka godí ko tebi, Jurče!

Juri. Tri sto medvedov namalanih! vsaj včasi sem še vendar kak sold vjel, sedaj pa ga za vraga ne dobim, Marko!

Marko. Jurče! meni se prav taka godí ko tebi, ko bi se trikrat na glavo in potem zopet nazaj na noge postavil, pa ga ne dobim krajcarja!

Juri. Kaj si že pred rekel, da v dolini leží zaklad zakopan, Marko?

Marko. Je, je ondi zakopan zaklad, pa še prav velik zaklad; to tako dobro vem, kakor da je bila včeraj nedelja!

Juri. Kako pa si ti to izvedel, Marko?

Marko. Videl sem že večkrat, da je tam o velikih praznikih ponoči luč iz tal gorela; in na dan k vélikemu Šmarnu sem zopet videl, da je ondi šac gorel.

Juri. Je že, je že ondi šac, Marko! O da bi bil jaz tako srečen, da bi ga vzdignil!

Marko. Saj sem ti že pred rekel, če si pogumen, utegneš ga dobiti!

Juri. Frdamano ga bova potem pila, Marko, to ti povem.

Marko. Bova ga, bova, Jurče! Toraj me sedaj poslušaj, kaj da imaš storiti?

Juri. Govori no, Marko!

Marko. Morda ti je že znano, kako se ima šac kopati in vzdigovati, Jurče?

Juri. To se vé, da mi je znano, in pa še prav dobro mi je znano, Marko?

Marko. Dobro! Toraj stori, kakor veš in znaš!

Juri. Pa kje prav za prav je zakopan?

Marko. Ko prideš čez tisti graben pri tistem hrastu, ki ima znamenje +, potem jo pa kreni na desno, kacih 35 korakov od zaznamovanega hrasta. Prišel boš potem do smreke, ki ima dva vrha, in kakih 10 stopinj od tiste smreke boš ugledal prav staro bukev zaznamvano s ☾☺☽VIII, — 5 korakov od te bukve je zakopan zaklad.

Juri. Dobro, vse sem si zapomnil, pa — kako je to, Marko, da že nisi ti šel tega zaklada iskat?

Marko. Kaj pa da sem ga iskal, toda vedi, Jurče, meni se ni posrečilo, ker nimam pravih jeter za to; tako mi je neka stara copernica prerokovala. Poskusi Jurče ti; morda boš srečnejši od mene!

Juri. Bog in sv. Juri te usliši, ljubi moj Marko! Frdamano ga bova žajfala, če se mi zgodi po sreči, Marko! (Dal. prih.)

Listi iz Londona.

I. list za vvod vredniku „Novic“ in Novičinem bralcem.

Po mojih mislih ni bolj sitnega opravila na svetu kakor je vrednikovo. Vi morate prevdarjati, prestvarjati, prekuhavati, piliti, rešetati, precejati, prevohavati, pokušavati, priobčavati, zagovarjati in kaj še vse! Vsaka čmiga, ki se v kakošni buči izcimi, se Vam pošilja, da jo na papir presadite. Vem in čutim, kako težaven je Vaš stan in kako grenko je Vaše delo, kako neplačan Vaš trud, pa mislim si: osoda je vsakemu človeku kakošno trpljenje naložila, brez kterega potem nikdo biti ne more in ne sme, zato Vam jaz tega nikakor nočem polehčavati, temveč kar koli mogoče še pomnožiti, da tako spolnujem voljo osodino. Veste tedaj, hočem Vam pošiljati nekoliko svoje čmige, da jo prečmigate in ž njo poravnate, kakor Vam je drago s takošno robo. Imam namreč povsodi po Slovenskem veliko žlahte, stare in mlade, ženske in možke, lepe in grde, bogate in uboge, učene in bedaste; ti ljudje pa imajo vsi svoje potrebe in zahteve in naganjajo me, da bi jim iz Londona dopisaval. Pa Vi, gospod vrednik, najboljše veste, kako slab in len dopisnik sem jaz, Vi veste, kako šepava je moja pisava; silno sem nemaren in nikdar tega več ne prečitam (za Boga ne prepišem!), kar sem spisal na prvi mah; vse mora zato polno pomot biti; takošne liste pa komur si bodi pošiljati, nikakor ni varno; Vam pa, gospod, zato ker ste skušen vrednik, vem, da smem takošne pisarije izročiti, ker prepričan sem, da ste enako robo čitati vajeni, kakor tudi stvar najbolje tako prekuhati znate, da slovenskim želodcem najbolj diší in tekne. Po vsem tem tedaj svoje brglave liste Vaši skrbi prepuščam, da jih moji častiti žlahti priobčite. *)

Vi pa „Novičini“ bralci ste večidel moji žlahtniki; kdor bi slučajno ne bil, naj se oglasi, da si to v svoj rodopis začrtam; zato menda nič ne bode škodovalo, ako pri priliki kaj skrivnega izpovem ali kakošen škandal omenim; saj je to med domačimi in rodbino navada in potreba, da tako vsi vedé medsobne zadeve si tudi medsobno svetovati in pomagati morejo. Ne bojte se tedaj ničesar, kar koli pride; nič naj Vas bolj bojazljive in tankovestne ne straši; vse bode izviralo iz dobrega namena, da si tudi bode kakošna reč norčava ali kosmata, saj je zdaj tudi pustni čas in o pustu so tudi pametni ljudje večkrat norci. Povedal Vam bodem iz Londona, kakošno je v tem mestu, kako se tukaj

*) Ker tudi odkritosrčnost mora biti lastnost vrednikova, tedaj Vam, častiti gospod, že moramo reči, da to, kar o sebi pišete, merimo mi s prav drugačno mero, kakor Vi sami, in to — Vam na čast in hvalo. Vred.

živí, kaj se godí in misli, in odgovarjal na Vaša vprašanja. S tem se Vam dragi bralci priporočujem in prosim, da imate z menoj toliko potrpežljivosti kakor gospod vrednik, a zraven želim Vam še dobro in veselo novo leto 1868.

Dopisi.

Metlika 13. pros. — Sinoči je bila v naši čitalnici, ktera se dozdaj krepko obnaša, jako prijetna veselica s tombolo in plesom. — 26. dne t. m. imamo šaloigro, petje in ples. 9. svečana je tombola in ples. 23. svečana bo spet šaloigra, petje in ples. Ker se je utemeljila čitalnica v Črnomlju, ktera se bode kmalu odprla, ni mogoče, da več veselic v naši čitalnici napravimo, ker moramo tudi svojo mlajšo sestrico v Črnomlji pozdraviti in pohoditi. Z Bogom!

Novomesto 17. jan. ⁎ Popis čitalničine naše veselice na Silvestrov večer v 2. listu „Novic" moram dopolniti *) s tem, da godbi na goslih ouverture iz opere „Dame blanche" in „Italiani v Algerii", deklamacija „Putnik" in igra potpourri-a iz opere „Lucia di Lamermoor" so bile sè živahno pohvalo in viharnim ploskom sprejete. Imenom prostovoljnih izvrstnih igralcev gledišćinih se mora vvrstiti tudi g. Rohrmann, ki je v preteklem letu zmirom v živo radost vsem poslušalcem svojo včasih prav težko nalogo izvrševal.

Iz Bistrice 18. jan. B-k. — Dopisnik iz Bistrice v 3. listu letošnjih „Novic" očituje dremanje čitalnici naši. Če tudi ima prav v nekterih rečeh, mu vendar moramo ob kratkem pojasniti glavni vzrok tega, da je čitalnica res nekako zadremala. Na deželi marljivo delovanje čitalnic najbolj zavisí od gospodov učiteljev, kajti — razun deklamacij in gledišćinih iger — je petje glavna stvar, v to pa nihče drug ne more toliko pripomoči kakor učitelj. Od kupčijskih in druzih ljudí se to ne more zahtevati, ker ne umejo tega in imajo druga opravila. Pogledimo v bližnjo faro jelšansko, pa bodemo videli, kako ondi gosp. Pirec kmetiško mladež lepo uri v petji, deklamacijah in pa igrah, da človeku srce veselja poskakuje jih videti in slišati v čitalničinih besedah. Ker imamo spet mojstra pesmi in umetnosti glasbine pri nas, gosp. Grbca, nadjamo se, da bode krepko pomagal, da napravi čitalnica naša „besede", kterih bomo vsi veseli.

Iz Bistrice na Notranjskem 2. jan. **) — Ker je zima huda, nas pogostoma obiskujejo volki. Lepo se sprehajajo okoli vasi; še le pri solncu se umaknejo v gozde. Eden je več dni po treh nogah okoli hodil ter lovcem sline delal, zdaj jo je drugam potegnil. — Mati, ki je 2. t. m. v Bistrici povila 4 otročiče, je od cesarja dobila 50 gld. — Naposled naznanjamo še vsem, kteri o priliki k nam priromajo, da se je čitalnica naša iz Jelovškove hiše v Juctovo preselila. Kdor je naš, tam nas najde.

Iz Železnikov 12. jan. — Naša gorenska stran se sicer šteje k planinskim pokrajinam, pa glejte čudo: po časnikih smo brali od silnega snega, ki je zapadel kmalu na jesen druge dežele; tudi v naši kranjski domovini ga je bilo zlasti po Dolenskem in bojè tudi okoli Ljubljane dovolj; naših krajev se je pa ta zimski gost dolgo skor popolnoma ogibal. Pobelil jih je sicer v adventu dva- ali trikrat, pa dež in južni veter sta ga kmalu zopet spravila iz ravnin ter odgnala ga z visoke goré. Še le sv. trije kralji so ga nam nasuli lepe kupe, tako, da če nam bo nebo na poletje rosilo v tako obilni meri svoj blagoslov čez polja in travnike, smemo se nadjati prav bogate letine. Ljudski pregovor stavlja res tudi trdim zimam rodovitna leta za naslednike; upajmo toraj še mi v to, in toliko raji, ker smo si v svesti, da bi se gotovo nihče zoper to ne pritožil. Zaslužki so namreč vedno slabeji, davščine pa vedno veče; potrebe so toraj res take, da bi bilo komaj, da bi Bog prav po čudoviti poti stal ljudstvu na strani. Pa, saj bi mnogi smeli kaj tacega tudi že zdaj trditi. Poglejmo le na gorensko fužinarstvo. Znano je namreč, da mnogi zmed prvih avstrijskih fužinarjev so v zadnjih letih vsled slabih kupčij obožali in prišli na kant; nekteri drugi so ustavili prostovoljno svoja dela ter pognali obilne trume svojih delavcev „s trebuhom za kruhom"; gorenske fužine pa so vendar večidel gnale, čeravno omejeno — gotovo pa ne rečemo preveč — s krvavimi žulji delo naprej. In kako tudi ne bi govoril od krvavih žuljev? Ali mar štejemo med gorenskimi fužinarji kaj milijonarjev, ki bi le za kratek čas prazno vodo prelivali? — ali jim morebiti sedanje kupčijske pogodbe z vnajnimi državami pota z rožicami nastiljajo? Žalibog, da ni ne uno in ne to. Pač pa moramo zagotoviti, da v svojo lastno, britko-občutno škodo je marsikak fužinar svojo obrtnijo gnal edino le iz usmiljenja do ubogih delavcev. — Če se nam ohrani ljubi mir — kar Bog daj! — zna biti, da postane s časom v tej zadevi kaj boljše. Da namreč železnina in lesenina mora postati z leti dražja, to je nedvomljivo. Ko bi tudi rúd dovolj bilo, zmanjkalo bo kurjave, ktere ni nikakor v stanu sproti toliko zrasti, kolikor se je na mnogih potih pokončá. To nas učí ravno zdaj tudi glas iz zgornjih krajev o pomanjkanju oglja, ktero nadlogo pričenjamo ravno to zimo tudi pri nas zopet vnovič čutiti. — Če se pa zaplete naša uboga in že neka leta čez mere stiskana Avstrija v kake nove vojske, potem pa gorjé nam! Želeti je toraj, naj bi naš državni zbor v nastopljenem novem letu pečal se edino le za srečo cesarstva in blagor národov, ter naj bi se ne vtikal v rečí, ki ga čisto nič ne brigajo. J. Levičnik.

Iz Ljubljane. *(Cesarska postava.)* C. kr. ministerstvo notranjih rečí je soglasno s c. kr. ministerstvoma za vojaštvo in finance odločilo, da se bo za kosilo (živež opoldne), ktero gospodar, ki popotovajoče vojake v kvartirju ima, enemu možu od feldvebeljna in enacih šarž doli do prostaka (gmajnarja) daje, letošnje leto na Kranjskem za en dan plačevalo po dvanajst in pol krajcarja iz cesarske kase.

— Za rudarje v Idrii se bo kupilo 1500 vagánov pšenice, 1400 vagánov rží in 600 vagánov koruze. Kdor ima tega žita, naj ga ponudi predstojništvu idriškega rudnika. Ponudbe (ofêrti) se sprejemajo do konca tega meseca. Polovica tega žita se mora oddati do koncaprihodnjega meseca, druga polovica pa do sredi sušca meseca.

— Blizo devete ure v četrtek zvečer so pripeljali truplo rajnega cesarja Maksa po železnici v Ljubljano, kjer je slovesni sprevod ostal na kolodvoru za dobre pol ure, sprejet od svetne, duhovske in vojaške gospôde in sila velike množice mestjanov vseh stanov, — kar vse je pričalo živo sočutje, ki je navdajalo Ljubljano o prežalostnem tem trenutku. Rêči pa moramo, da ves veči vtisek — kakor ruvanje in suvanje na kolodvoru, kjer se žalibog! ni skrbelo za nikakošen red — naredilo je na nas veličastno zvonenje vseh zvonov po mestu

*) Nismo mislili, da to vse je tako važno, da ni zadostovala pohvala z besedo „velikega veselja", ki ga so izbudile imenovane produkcije. Ker pa vidimo, da Vam je na druzih besedah ležeče, radi jih natisnemo, samo to prošnjo pri tej priliki imamo o vseh popisih čitalničinih veselic kjer koli si bodi: naj bodo zelo na kratko izdelani, ker to, kar en kraj zanimiva, za sto in sto bralcev nima nobene važnosti. Kar pa se v tem ali unem kraji lepega zvršuje v čitalnici, to poslušalci sami skusijo in oni so potem najbolji organi zaslužene pohvale v istem kraji. Vred.

**) Brez naše krivde — ne zamerite! — zakasnjeno; zato trebalo izpustiti, kar je že rečeno bilo. Vred.

ob tihi noči — naznanovaje zadnjo pot prenesrečnega cesarja! — „Triglav“ je iz srca neizmerni večini Ljubljančanov govoril, ko je grajal nered na kolodvoru, kakoršnega Ljubljana, če tudi je že večkrat bilo enako število ljudstva na kolodvoru, ni še doživéla, kterega pa se „Laib. Zeitg.“ „in liberaler Weise“ drzne zagovarjati s tem, da nobeden ni polomljen ali mrtev obležal na mestu!! Obžalovanje njeno pa da, kakor strelci, turnerji in nemški pevci, se niso udeležili tudi čitalničini pevci sprevoda na kolodvoru, moremo zavrniti na druga tudi lojalna mesta (Trst, Gradec itd.), kjer tudi so strelci, turnerji in pevci, a vendar teh nikjer ni bilo vmes pri takošni svečanosti, pri kteri gré mesto drugim reprezentantom.

— Našega umrlega Knobleherja zanimivi dnevnik, ki ga je v svojem misijonstvu v Afriki spisal (v francozkem jeziku), je dunajska cesarska akademija znanosti vzela v pregled.

— Čitalnica naša napravi v spomin Vodniku slovesno besedo v nedeljo 2. dne svečana. Program je tako zanimivo sestavljen, da gotovo od blizo in deleč pride veliko domoljubov k tej veselici v Ljubljano, v ktero sme vsak, kdor je vpeljan po kakem udu čitalničinem in plača vstopnino, ki je ta večer odločena na korist čitalničinemu zakladu (fondu).

— Nek hudoben človek si je — Bog vé, iz kacega peklenskega nagiba — izmislil laž in jo raznesel po mestu, da je pošteni naš mestjan gosp. Počivalnik, mesár in gostilničar na spodnjih Poljanah, v gostilnici svoji z zaušnico vbil tistega dijaka, ki so ga pred 3 leti v Ljubljanici našli. Ljubljanska dopisúna sta kar na vrat na nos nesla to žaljivo novico v „Triesterico“ in „Tagespošto“ in s tem dobro ime Počivalnikovo še po svetu oskrunila. Ker je gosp. Počivalnik napovedal tožbo obema časnikoma, ako brž ne prekličeta laži, sta jo preklicala, vendar pa še ni mogel izvedeti človeka, ki je to nesramno laž izduhtal, da bi proti njemu pomočí iskal pri sodnii. Kdor ga vé, naj ga naznani g. Počivalniku, da svet izvé tolovaja.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. V nedeljo ste se tukaj ustanovili delegacii dunajskega in ogerskega zbora; v pondeljek je vsako delegacijo posebej sprejel cesar; že popred je vsaka volila svojega predsednika in podpredsednika: delegacija dunajskega državnega zbora je izvolila grofa Antona Auersperga za predsednika, za podpredsednika pa pl. Kaisersfelda. — Pravijo, da prvo, kar bote delegacii obravnavali, bode to, da določite znesek stroškov in dohodkov za skupne zadeve letošnjega leta. Po postavi od 24. dec. lanskega leta veljá za 10 let to, da za take stroške, ktere zadevajo nemško-slovanske in pa ogerske dežele skupaj, plačajo une 70 od sto, te pa 30 od sto. Te stroške odločite delegacii vsako leto sproti; zato pride ta stvar koj zdaj v razpravo delegacijno. — Druga postava od 24. dec. 1867. leta pa odločuje, da na račún obresti (činžev) za dosedanji skupni državni dolg, ki ga ima naše cesarstvo, plačajo ogerske dežele, začenši z letošnjim letom, kot stanoviten in nepremenljiv donesek 29 milijonov in 188.000 gold. tako, da od teh 29 milijonov plačajo 11 milijonov in 776.000 gold. v srebru.

Dunajski časniki popisujejo, kako žalosten vtisek je včinil prvi shod dunajske delegacije na vse pričujoče; namesti dvorane vteknili so poslance (delegate) v malo sobo, — 6 klopi bilo je pripravljenih za 10 poslancev, — poziva niso dobili pismeno, ampak po časnikih so ravnali svoj prihod, — celo uro so morali čakati, predno je prišel državni kancelar Beust in prav sam brez druzih ministrov; namesti slovesnega ogovora dobili so le malo besed. Predsednik grof Auersperg je bil zarad vsega tako nevoljen, da ob koncu seje je kar naravnost rekel, da se v prihodnji seji zberó v drugem poslopji — v dvorani gosposke zbornice.

— Letošnje redne potrebščine za cesarsko armado so bile v ministerskem zboru, kteremu je cesar predsedoval, odločene na nekoliko čez 76 milijonov gold., neredne pa, kakor za nove puške itd. na 30 milijonov. Minister vojaštva John je za redne potrebe zahteval 84 milijonov; ker se ni zgodilo mu po volji, je odstopil, in na mesto njegovo je izvoljen fml. Kuhn. Da pa se bo môglo izhajati z manjšim zneskom, ima se vsaka kompanija zmanjšati na 50 mož, naprava nekterih novih rečí za zdaj odložiti, 4000 oficirjev, ki jih šteje armada zdaj odveč, se vvrsti v službo, 2 leti je ustavljeno pomikanje vojakov na višo službino stopnjo (avanziranje), oficirji zgubé svoje služabnike, kterih se šteje 14.000, ki pridejo zdaj vsi v vojaško službo.

— Po novejših novicah se državni zbor dunajski ne začne pred, kakor sredi februarja meseca.

— Deleč smo že! Ogri po svojem časniku „Pesti Naplo“ namesti o Avstrii govoré le o zvezi držav (Staatenverband); oni ne trpijo imena „državnih ministrov“, to je imena, s kterim bi se zaznamovalo, da smo ena država, ktere obstojni del je tudi Ogerska; oni hočejo le ministre „za skupne zadeve.“ V razpravah skupnih zadev tudi ne trpijo nemškega jezika; njihovi jezik je le magjarski. Čedalje je očitniše — kdor ne verjame, naj saj pomni, kar prerokujemo danes — da Magjari jadrajo na osebno unijo, to je, da mogočna stranka levičnikov noče z nami nič skupnega imeti, kakor to, da cesar avstrijski je tudi kralj ogerski. Tedaj le ta vez osebna bodi rahla nit, s ktero naj bi se držala Ogerska z Avstrijo. Ta misel poganja med Magjari čedalje trdnejše korenike. — Bog daj, da se motimo!

— Pogreb cesarja Maksa 18. dne t. m. je bil izvrstno slovesen; popoldne ob 3. uri so ga peljali v cerkev frančiškanov, kjer ima cesarska rodovina svojo rako.

— Podadmiral pl. Tegethof, ki je šel po truplo cesarjevo v Mehiko in ga po mnozih težavah dobil iz rok mehikanske vlade, je v priznanje svojih zaslug prejel véliki križ Leopoldovega reda.

— Ministerstvo ne dovoli, da bi se za armado papeževo nabirali vojaki v našem cesarstvu.

— „Zukunft“ naznanja važno novico, da je na Dunaji se ustanovil odbor Poljakov; naloga mu je, da dela na to, da se sopet oživí poljsko kraljestvo. Uboga Avstrija, ako hoče vsak sam svoj biti, kmalu te ne bo nič!

— Tako imenovani „nemški katoličani“, ki so 1848. in 1849. leta velik hrup gnali, pa se posihmal zeló poskrili, nameravajo zdaj, kakor „Grazer Volksbl.“ piše, v Avstrii spet na noge stopiti pod firmo „novih katoličanov.“ Na Dunaji že Rongovci delajo priprave za to.

— Na Dunaji se gibljejo delavci močno. Po 4000 se jih zbira, ki pretresajo vprašanje: ali si pomagaj sam, ali naj ti pomaga država. Kaj bode iz tega vrenja še izvrelo, bode prihodnost kazala.

Iz Gorice. Tukaj se je ustanovilo društvo za deželoznanstvo grofije goriške in gradiške. Poslednjemu listu „Domovine“ so priložena pravila v slovenskem jeziku. — Predzadnjo nedeljo je napravila čitalnica v novi dvorani sijajno besedo, ktero je predsednik gosp. dr. Tonkli začel s tehtnim ogovorom.

Iz Trsta piše „Primorec“: „(Ruski denar v Trstu.) Ni še dolgo, kar so židovski listi, ki izhajajo v Beču, pisali, da je v Trstu — ruske propagande opravništvo. Naša policija je to precej umela in še nas, ki še nikoli nismo bili tako srečni, da bi bili mogli reči, da imamo kaj ruskih rubljev, v neko neplodno pravdo zapletla samo zarad tega, ker se nekteri učé — ruskega jezika. Zdaj pa je to še hujše, čujte! V preteklem tednu je neka preprosta pa poštena stara ženica prinesla s trga dve — ruski kopeki! To „jest factum“, kteri spet lahko dokažemo — sodbi.“

Iz Gradca. Deželni odbor je poslal vprašanje do okrajnih zastopov: ali bi ne bilo potrebno, da se za štajarsko deželo napravi domača asekuracija zoper škodo toče, in kako?

Hrvaško. Iz Zagreba. 15. dne t. m., predno je imela biti volitev predsednika in podpredsednikov, se vzdigne dr. Subotić in stavi ta-le od 14 narodnih poslancev podpisani predlog: „Gledé na oktroirani volilni red, po kterem je bil hrvaški zbor sklican, naj se Njih Veličanstvo po zborovih poslancih prosi, da se razpustí ta zbor in drug zbor skliče na podlagi ustavnega volilnega reda.“ Ko magjaronska večina ni htela sprejeti tega predloga, je vsa narodna stranka zapustila zbor; ostala sta le Vukotinović in Filipović. Zdaj sedí sama magjaronska stranka v zboru in gladko bo vse sklepala po svoji volji brez ugovora. 16. dne t. m. je izvolila 9 odbornikov, ki osnovajo adreso, potem bo volila poslanstvo, ki gré v dogovor v Pešt. Isti dan je zbor sklenil sklicati vse poslance, ki imajo osebno pravico (virilstimme) priti v zbor, pa niso še prišli (večidel so ti poslanci izmed národne stranke, med njimi tudi škof Strossmajer). Ta sklic bode pač ostal klic vpijočega v puščavi, kteri je sedanji zbor hrvaški ves podoben! Mnogo klopí je praznih v zbornici in najveljavniših mož manjka; mnogo tacih poslancev sedí zdaj v zboru, ki jih nihče ne pozná in se zato pogostoma slišijo vprašanja: „kdo pa je ta, kdo uni?“ — V Peštu je ta novica zeló osupnila vlado in Magjare.

Česko. Iz Prage. Dr. Brauner toži vrednika nemškega pražkega časnika, ki v eno mer žali čast Čehov, ki so lani bili v Moskovi, in jim podtikuje početje „vélikega izdajstva“. 23. dan t. m. bode konečna obravnava. Res, treba je bilo, da se enkrat pred sodnijo govorí o teh nesramnih napadih.

Angležko. Neki časnik šteje armade vseh velicih evropejskih vlad ob času vojske na 7 milijonov in 500.000 mož. Ker vsak vojak leto in dan stane na 480 gold., tedaj stroški samih vojakov znašajo vsak dan 9 milijonov in 600.000 gold., vsak mesec 288 milijonov, vsako leto 3456 milijonov gld. — Kamo pridemo?!

Francozko. Iz Pariza. Čuden zvon, ki ne pritrkova zvonovom mirú, je glas princa Napoleona, ki je unidan Francozom prerokoval, da letošnje leto jim prinese ali revolucijo ali pa vojsko.

Rusko. Časnik „Gołos“ pretresa homatije turških dežel in slovansko vprašanje, — obžaluje, da niso vse vlade odkritosrčno turški vladi povedale, kaj mora storiti, da se kristjani rešijo jarma, — obžaluje dalje, da se je Avstrija razcepila v dve polovici in da zdaj ni več ene Avstrije, — da se je oholim Magjarom vse dovolilo, tedaj tudi gospodstvo čez slovanske narode ogerske krone, — obžaluje, da ne vidi Avstrija, da Poljaki ne marajo za avtonomijo, ampak da hočejo poljsko kraljestvo, s tem pa bi Avstrija zgubila eno najboljih izhodnih dežel, — in po vsem tem sklepa svoje premišljevanje o lanskem letu s tem, da se kažejo 4 znamenja na političnem nebu, namreč: čedalje bolj mogočna Prusija, ktera žuga z vojsko na Renu (Rhein), — razprtija Italije z Francozom zavoljo Rima, — punt v Kandii in naposled turške homatije. Ali bode vladam obveljalo, da odvrnejo prelivanje krvi? Kdo vé to! Politični barometor kaže na „viharno vreme.“

Črna gora. Poslanci črnogorski so se podali v Carigrad do sultana s tem sporočilom, naj se meje med Črnogoro in Turčijo prenaredé, po kteri premembi bi Črnagora dobila eno luko in en kos Ercegovine, in da se poderó vse turške strelnice. Turška vlada ne dovoli ničesa.

Grško. Novo grško ministerstvo je razglasilo, da ga je trdna volja, podpirati ustajnike v Kandii, ki se vojskujejo zoper Turka, ker ta boj sega v srce vsacemu Grku in ga miluje kristijanski svét.

Denarni zapisnik Matičin.

Novi udje:

Gospod	Merk P. Sofronij, gvardijan v Nazaretu za 1867. l.	2 gold.
„	Vuga br. Aleš, samostanski šivar v Nazaretu za 1867. leto	2 „
„	Slovenski abiturienti celjske gimnazije za 1867. l.	2 „
„	Škoflek Jakob, učitelj glavne šole v Celji za 1867. l.	2 „
„	Bitenec Janez, kapucinski mežnar v Celji za 1867. l.	2 „
„	Koderman Filip, učitelj v Frankolah za 1867. leto	2 „
„	Matoh Jožef, župnik v Galiciji za 1867. leto	2 „
„	Kenda France, učitelj v Semiču za 1867. leto	2 „
„	Kovač Janez, hišnik v Ljubljani za 1867. in 1868. l.	4 „
„	Pezdič Miha, poštni opravnik na Permanih 1867. l.	2 „
„	dr. Mravljak Anton, odvetn. koncipient v Radgoni in 1867 leto.	2 „
„	* Bolè Davorin, zasebnik v Ljubljani za 1. leto	10 „
„	Kranjc Leopold Martin, c. kr. kapetan in vojaški sodnik v Beli cerkvi v Banatu za 1868., 1869. in 1870. leto	6 „
	Opomba. Knjige naj se pošiljajo gosp. duhovniku v Begunje, da jih z dotičnim županom po svojem najboljšem spoznanji delé med mladino vasí Kožlek nad Cerknico.	
„	Vrtnik Avgust, inšpektor avstr. „Gresham-a“ in banke „Apis-a“ v Ljubljani za 1868. leto	2 „
„	Pustinek Anton, mlinar v Šentvidu na Štajarskem za 1868. leto	2 „
„	Guzaj Arni, podžupnik pri sv. Martinu na Paki za 1868. leto	2 „
„	Bercar Jožef, posestnik v Kamnji pri sv. Rupertu ža 1868. leto	2 „
„	Judnič Janez, administrator v Polomu za 1867. l.	2 „
Gospá	Ulman Neža v Ljubljani za 1867. leto	2 „
Gospod	Potočnik Mihael, nunski spovednik v Ljubljani za 1867. in 1868. leto	4 „
„	Rupp France, kaplan v Tinjah za 1868. leto	2 „

(Dalje prihodnjič.)

V Ljubljani 21. januarja 1868. Dr. Jer. Zupanec.

Listnica vredništva. Gosp. V. v Tr: Pustimo 3. zvon, sicer pride 4. in na zadnje — „plat zvoná.“ Bralci imajo zdaj dva glasa pred sabo, in onim, kterim so razmere in osebe znane, sami lahko sodijo, kteri je pravi; vsem ostalim je to, kakor Nemec pravi, „Wurst.“ Hvala za druga dva članka; obá prideta drugi pot.

Žitna cena

v Ljubljani 18. januarja 1868.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 90 — banaške 7 fl. 30. — turšice 4 fl. 10. — soršice 5 fl. 45. — — 4 fl. —. — ječmena 3 fl. 20. — prosa 3 fl. 20. — ajde 3 fl. 50 žír ovsa 2 fl. —. — Krompir 1 fl. 60.

Kursi na Dunaji 21. januarja.

5% metaliki 56 fl. 70 kr.	Ažijo srebra 118 fl. — kr.
Narodno posojilo 65 fl. 20 kr.	Cekini 5 fl. 71 kr.

☞ Današnjemu listu je priložena velika poezija slavnega našega pesnika Koseskega „Mazepa.“

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.